

Herinneringen
van Ben Okker

“ANNO TOEN”

(delen 1 t/m 11)

Een reeks succesvolle verhaaltjes met herinneringen van en geschreven door Ben Okker voor website van de stichting Geheugen van Plan Zuid.
(www.geheugenvanplanzuid.nl)

26-7-2014

DEEL 1

Eigenlijk gaan wel heel veel van mijn bijdragen over de oorlog. Niet onlogisch, want met latere militaire tropendienst, drukte die periode wel nadrukkelijk een stempel op mijn leven.

Over die dienst in de tropen kan ik natuurlijk niet schrijven in Het Geheugen van Zuid. Oost doet daarin niet mee. U weet niet wat u mist, maar dat terzijde.

Maar gewone jeugdherinneringen in het eerste oorlogsjaar, tja die zijn wat verdrongen, maar ze zijn er wel.

Bijvoorbeeld een onverwachte vrije middag doordat lessen uitvielen. Kwam meermalen voor, want we zaten met twee scholen in één gebouw in de P.L.Takstraat. Dan riep één van de gangmakers: "wie gaat mee de stad in?" En dan hadden we al gauw een man of 6 a 8. Bestemming werd als regel De Bijenkorf. Overdekt, veel te zien en 's winters aangenaam verwarmd, mijn liefje wat wil je nog meer.

Even ter zijde: toen hadden 15/16 jarigen als regel geen geld op zak. Laat staan een iPad. En drugs??? We werden verwezen naar een lokale drukkerij. Bij de Bijenkorf gekomen verdeelden we ons in groepjes van 2 want bij de ingangen stonden geüniformeerde portiers en in hun taakbeschrijving stond ongetwijfeld het weren van lawaaiige groepjes jongeren. O ja, in die ingangen stonden toen ook vaak de "pindamannetjes".

Waarschijnlijk de eerste Chinese immigranten heel rustig met een broodtrommel voor de buik met daarin de handel: pindablokken of eigenlijk meer pindarepen. Pas als je naar ze keek prezen ze hun koopwaar aan, in het Nederland!! "Pinda, lekka".

Maar wij konden weinig voor ze betekenen. Wel is de prijs bewaard gebleven, door een schlager die destijds veel te horen was via de Radiodistributie: "Pinda pinda Lekka lekka. Als je maar Vijf centen biedt."

Wij troffen elkaar (hier laat mijn geheugen een beetje in de steek) op de eerste of tweede verdieping bij de lichthal, waar de muziekafdeling was. Daar was niet alleen de bladmuziek te koop maar stond ook een piano (vleugel meen ik zelfs) waarop de muziek gespeeld kon worden. Er was altijd wel iemand die pianoles had of soms zelfs een gevorderd talent.

Bij ons zat Ferrie Wieneke in de klas. Als er goed gespeeld werd er pas na een kwartiertje gezegd: "zo kan het we weer , jongens". Ach, een uurtje heen en teruglopen, half uur Bijenkorf, nog hier en daar wat oponthoud onderweg: het was weer een goed bestede middag. Vonden wij toen.

DEEL 2

Soms kreeg je vrij op de middelbare school maar soms ook werd dat door leerlingen met initiatief en ondernemingsgeest gewoon genomen. Dan heette dat spijbelen. Voor spijbelen konden vele redenen bestaan: je was niet in de gelegenheid geweest het opgegeven huiswerk te maken/leren, een repetitie kwam op een voor jou ongelegen moment of je voelde gewoon: ik moet er even tussenuit Je kent je eigen lichaam en geest nu eenmaal het beste.

Wilde je toch die spijbeldag nuttig gebruiken dan was er maar één bestemming: het hoofdpostkantoor. Dat was toen gelegen aan de Raadhuisstraat. Groot van opzet, buiten de rijen loketten waren er zitplaatsen, bedoeld om per plekke b.v. de briefkaart te schrijven en dus uitermate geschikt om vooral 's winters een warm onderkomen te hebben plus de gelegenheid om achterstallig huiswerk alsnog te maken.

Wilde je de dag gebruiken voor een educatieve excursie dan hadden we het Centraal Station. Ik herinner me dat een perronkaartje 5 cent kostte, overkomelijk maar vooral als het wat drukker was bestond vaak de mogelijkheid binnen te glippen.

Dat probeerden we ook wel via de nooduitgangen van de bioscopen, vaak gelegen in het steegje links of rechts van de ingang. Daarna net doen of je van het toilet kwam. 't Is maar een tip.

Wij zagen op de aangegeven plaatsen ook wel knapen die b.v. twee klassen hoger zaten, Dan wisselde je een collegiale groet.

Het was bij die gelegenheden dat ik [Pier Tania](#) - zij het oppervlakkig - leerde kennen. Ach, het bleef bij een groet, verder gaf je er geen inhoud aan. Op de OHS was ook sprake van een (letterlijk) klassenverschil.

Een jaar of 5 later. Ik zat in Indië en had net de 1e politionele actie in de spits meegemaakt als radiotelegrafist. Wij aten de beroemde blikjes van direct na de bevrijding. Nou ja, de inhoud dan.

Kleding, materiaal en nu ook eten was kennelijk voor een prikje overgenomen uit de dump van de geallieerden. Voor mij was dat schijnbaar toch iets te vlug na de hongerwinter. Via een veldhospitaal bij Tjilatjap ging ik op een KPM-schip (ik meen de Tasman) naar Batavia voor opname in het Militaire Hospitaal. Daar werd ik opgelapt maar voor dat ik terug moest naar Banjoemas moest ik eerst naar Bandoeng (vanwege het betere klimaat) naar het (en nu komt het) Reconvalescentenhuis. Dat is , leerde ik, een herstellingsoord. Dat was me op de OHS nooit verteld of ik moet die dag . . . tja postkantoor of Centraal Station.

Goed eten, rusten en wandelen. Ik kende Bandoeng van vòòr de politionele actie en besloot een bergwandeling te maken.

met Pier Tania (links) nabij Bandoeng 1947

De geschiedenis herhaalde zich:

Ik kwam daar, toch best een aardig stukje van Amsterdam, Pier Tania weer tegen. Hij bleek bij Legercontacten (voorlichting) te zitten als contact-officier en was verantwoordelijk voor een Brigadeblad, ik meen de Klewang.

Een ervaring van hem herinner ik me goed: Een geestelijke verzorger had een stukje voor dat blad geschreven, zo zoetsappig dat Pier er direct een prop van maakte en in de prullenmand mikte, Toen de goede man het stuk later terugvroeg (“ik zie, je plaatst het toch niet”) heeft Pier leren strijken om het in redelijke staat te krijgen

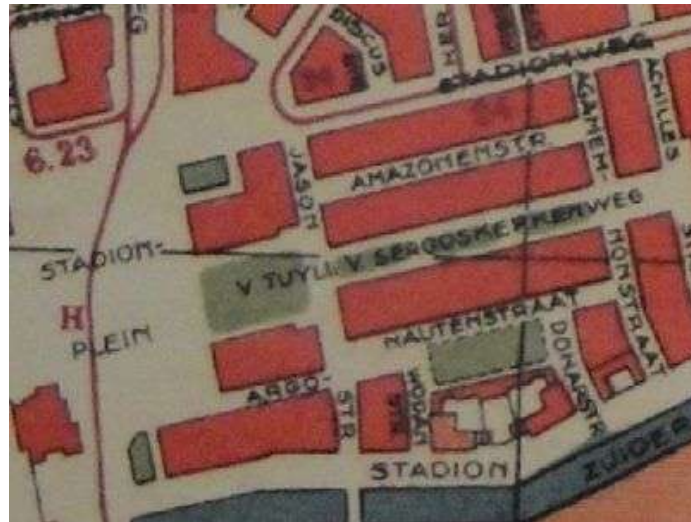
Op die zelfde wandeling hebben wij een beschieting gehad, zijn hand in hand door snelstromende bergrivier gevlucht. Heel anders dan Amsterdam vroeger.

Tja, de solidariteit van oud OHS-ers, daar mankeert niets aan.

Pier Tania werd nieuwslezer ANP en was degene die vloekte voor de microfoon toen zijn tekst weg was. Later kwam hij bij de VARA. Hij overleed op 70 jarige leeftijd.

DEEL 3

In het begin van de 30er jaren verhuisden wij van de van Tuyll van Serooskerkenweg 25' naar de Jasonstraat 16', ook in de Stadionbuurt van zuid. Beide keren één hoog wat bewijst dat mijn ouders hun niveau wisten te handhaven. Ik meen me te herinneren dat de huurprijs ca. 33 gulden per maand was (€ 15,= !)

Kaart 1939

De Jasonstraat, is de eerste zijstraat van de Stadionweg vanaf het Olympisch Stadion t/o het beginpunt van lijn 24. Strategische ligging!.

Later lukte het ons soms als we boven de bijwagen het vertrek signaal hoorde geven met een rotgang de trap af te rennen, dan kwam het sein van de motorwagen en renden we de straat uit, de bocht afsnijdend naar de overkant en dan op de bijwagen van de rijdende tram te springen.

We hadden een eigen veiligheidscode: altijd de bijwagen nemen, even meerennen en dan de leuning pakken en op de treeplank springen.

Voila: ochtendgymnastiek inclusief vervoer. Voor maximaal 11 cent en dan hadden wij nog een "scholieren- abonnement".

De grote achterkamer was de slaapkamer van onze ouders, de drie jongens sliepen in de zijkamers. Verder een flinke badkamer met een haakje op de deur, een badkuip en een douche erboven en een 40-liter geiser. Boiler zeggen we nu. Voor alle duidelijkheid: er bestond ook een 80 liter uitvoering, maar ja die was niet alleen duurder, maar die hadden we na 2 man douchen ook weg leeg gekregen.

Dat was vooral later een bron van ergernis. Als één van ons eens lekker uitvoerig douchte was het warm water al op. Kennelijk waren het 40 kleine liters en telde de aanloop naar warm water (hij begon vrij koud) ook mee.

Aangezien er 's morgens ten minste mijn vader en mijn middelste broer en ik vrijwel gelijk de deur uit moesten was er sprake van congestie bij die badkamer. Mijn vader had uiteraard kostwinners-voorrang. Hij verzorgde zich goed en was altijd "bien soigné" en dat vereiste tijd. Scheren gebeurde levenslang met het mes. Voor zijn haren stond er altijd een fles brillantine, waar wij wel uit pikten en dat weer aanvulden met een scheutje water. Later hadden we onze eigen beroemde Brylcreem. Ik herinner me ook dat we eens een tube

Herinneringen van Ben Okker

haarcrème hadden die mijn vader aanzag voor tandpasta..... Het moet U duidelijk zijn dat de dag rommelig begon in Huize Okker.

DEEL 4

Weer even terug naar onze woning in de Jasonstraat 16/1 in de dertiger jaren. Gaat u mee en kunt U het bijbenen? Ik wacht wel even, hoor.

Voorbeeld van een muntmeter

Er waren toen ook best praktische dingen. Kijk maar eens in de hoek van de zijkamer voor aan de straat die elektrameter. Daar zit ook een spaarpotgleuf in en dat was eigenlijk best praktisch. Stroom werd kennelijk geleverd tegen vooruitbetaling. Was je tegoed op dan ging gewoon het licht uit. Een zilveren gulden in de meter en ploep, het licht brandde weer. Tja, zo voorkwamen ze oplopende rekeningen.

Zinken electrapenning -Amsterdam - jaren 40

Mijn oma (ja, inderdaad, die uit de Bernard Kochstraat, zo herken je trouwe lezers) had ook een dergelijke gasmeter. Daar moest een penning in die je kon kopen. Ik meen voor ongeveer een dubbeltje. Die penning was een nikkel met een klein halfronde stukje eruit aan de rand. Als je nu geen penning had (en geen geld om er een te kopen) dan kon je er ook een "plak" ingooien. Een geldstuk van 2 ½ cent. Wel even er een klein stukje uit vijlen. Dit laatste was geen extra service van het Gemeentelijk Gasbedrijf maar een vondst van "handige jongens".

Die muntmeter werd regelmatig gelegeerd en als je dan maar bij de meterlichter de plak kon vervangen door een legitieme gaspenning zat je weer goed. Een vorm van afbetaling avant la lettre en zo niet officieel toegestaan wel in de praktijk geaccepteerd.

De bovenhuizen openden de buitendeur als er gebeld werd door middel van een dranger. Een handel waarmee je de deur niet alleen kon openen maar ook kon sluiten. Dat was praktischer dan het trektouw en wat bovendien ook handiger dan de elektrische opener die immers niet kan sluiten.

Dat sluiten was wel nodig want er kwamen veel venters aan de deur en (het was toen ècht crisistijd) veel figuren die de meest nutteloze artikelen te koop aanboden. Meestal voor luttele centen.

Wie er verder aan de deur kwamen?

Nou, meestal de bode van de verzekering, periodiek de kippenboer die ook eieren kon leveren waarschijnlijk van die dooie kippen. De bakker, de melkboer, messenslijper, een groenteboer die met paard en wagen kwam voor rijden, en ga zo maar door.

Zo werd verteld van een man van de wilde vaart die door reparatie aan het schip onverwachts vervroegd thuis kwam. Hij deed de trapdeur open en zag dat zijn vrouw net met stoffer en blik de trap deed. Hij gaf haar een klap onder haar schort en was wel verrast toen ze zonder omkijken zei: "Een halve liter yoghurt, melkboer."

Kortom: de woning mocht er zijn. Bovendien hadden mijn ouders twee kinderen toen we er kwamen, Piest perses, zwidan we toen.

In 1935 kwam er een broertje bij zodat er na een paar jaar alle sprake was van een volle bak.

Tja, wat dat betreft is de mensheid veranderd, toch?

DEEL 5

Je zult van mij geen kwaad woord horen over de Jasonstraat en zijn bewoners. Het neusje van de zalm. Hoewel..... nou ja, uitzonderingen bevestigen nu eenmaal de regel.

Eerst even een foto van “onze portiek”, genomen Anno Nu door mijn broertje. U zie een getalenteerd fotograaf. Los van alle andere familie talenten.

Die boom stond er toen nog niet. Had trouwens toch de bezetting niet overleefd.....

De linkerdeur was voor de drie bovenverdiepingen. Boven het ondiepe portiekje zit een soort stenen goot. Tegen het inregenen, denk ik. Tja, je kunt niet alles eisen voor een klein huurtje.

Het was voor ons jongens de noodingang als we erg laat thuiskwamen. Staand op het zadel van

je fiets kon je je optrekken en op die goot klimmen. Het raam zetten wij altijd tevoren los (just in case) zodat het geluidloos te openen was. Via de trap en de deur van de woning (door mijn ouders deugdelijk gesloten) werd altijd door een van hun gehoord.

Dit moet wel onder ons blijven in deze onveilige tijd. Dus mondje dicht.

Ook achter was het eenvoudig om vanaf de veranda in de tuin te komen en terug, maar ja ,hoe kom je 's nachts achter? Als je wèl gesnapt werd, wat dan? Nou, dat kwam meestal neer op een uitgaansverbod van enkele dagen. Licht arrest voor oud gedienden.

Wij hadden veel vriendjes in de Jasonstraat en kenden er eigenlijk iedereen.

Aan onze kant vanaf de Stadionweg natuurlijk A.P.van der Heijden, kleermaker en winkelier. Dr. derde generatie zit inmiddels in Amstelveen.

Dan had je iets verder ook in het benedenhuis Garama, horlogemaker. Als teken van zijn waardigheid hing er een elektrische klok voor het raam. Die liep regelmatigiger dan de baas zelf, want je moest drie keer minstens langs komen voor het te repareren uurwerk klaar was.

O, daar schiet me iets te binnen in dat verband. Bram ging in 1950 emigreren naar Canada en bracht zijn “goeie schoenen” naar de schoenmaker voor een paar nieuwe hakken, Hij wilde alleen goed spul meenemen. Maar hij vergat de schoenen af te halen.

Het zal zo'n tien jaar later zijn dat Bram weer en Nederland terugkwam en dat hem de schoenen te binnen schoten. Dus: op naar de schoenmaker.

“Ik kom mijn schoenen halen die ik” De schoenmaker keek achter zich op de plank en zei: “overmorgen zijn ze klaar”.

Onze buurtschoenmaker (ook van het type “kunt U morgen terugkomen?*)

woonde in de Amazonenstraat. In diezelfde straat woonde de familie Mathijse, waar mijn ouders mee bevriend waren. Dat kwam via de bridgeclub in café van Tuyl op het Stadionplein . Die kwamen af en toe 's avonds even langs voor een praatje, maar niet met lege handen. Nee, die namen kesousjes mee.

Wat kesousjes zijn? Weet U niet? Nou U hoeft zich niet te schamen, die Dikke van Dalen)

Herinneringen van Ben Okker

weet het ook niet. Het zijn pinda's. In de dop. Mij werd destijds verteld dat het afgeleid was van Curaçao.

Dan legde mijn moeder een krant uitgerspreid op tafel en zat het viertal te doppen, eten en babbelen.

Toen was geluk nog heel goedkoop!

DEEL 6

Onze huiseigenaar was de firma Aten & Vlaswinkel, die bezaten meerdere huizen in de omgeving. Reden waarom ze een timmerman hadden lopen voor de soms nodige kleine klusjes. Bij dat kleinere werk beoordeelde hij zelf wat direct moest gebeuren, wat moest worden overlegd met Aten of Vlaswinkel (ze boden toen al keuze menu) en wat hij er zo maar even tussendoor deed. Dat laatste was een kwestie van goodwill of van versieren. Daar had mijn moeder een aan geboren talent voor.

Toegegeven, ze had jaren als souschef in de Bijenkorf zowel in Amsterdam als in Den Haag gewerkt en daar had ze o.m. enkele commerciële houdgrepen geleerd, maar zij wist daar nog iets aan toe te voegen.

Timmerman Jan was waarschijnlijk Jordanees, want hij kon goed zingen. Ik spreek uit ervaring: alle goede zangers in de voetbalkleedkamers later en ook in militaire dienst die ik kende waren Jordanees. Tante Leen, Johnny, Willy kent u zelf wel.

Moeder vroeg Jan tijdens het kluswerk wat te zingen en een schlager uit die tijd is me bijgebleven: “Mag ik van U een foto...” Jan zong “Mag ik van uw een foto”. Ja echte artiesten voegen vaak iets extra’s aan hun creatie toe.

Zolang Jan zong en koffie kreeg (om te smeren) was hij tot klussen bereid.

Zelf waren noch Aten noch Vlaswinkel erg bereidwillig hoewel mijn ouders er ik meen dik 30 jaar woonden.

Klein sommetje: huur per jaar gemiddeld 420 gulden, dat 30 jaar maakt 12.600 gulden. After all was die Jan een verduveld dure zanger.

Over entertainment gesproken: het verdere muzikale amusement moest in die jaren van de radiodistributie komen. Via een contactdoos in de wand sloot je de luidspreker aan. Klinkt gewichtig maar je stak alleen maar de stekker er in. Een schakelaar die op-de-plaats rust op – stond zette je op 1 of 2 en retteketet: “ Hallo hier Hilversum, hier is de Vara, hier is de omroep van he t vrije woord”.. of (met een ander lied) de AVRO of KRO. Dat verdeeld over twee zenders meen ik. Dat alles voor weinig geld per maand

(neem ik aan) en géén storing.

Natuurlijk waren er ook hobbyisten die al een “echt” toestel hadden of (nog erger) dat zelf in elkaar geknutseld hadden. Je had speciale zaken (ik herinner me Aurora) waar je alle onderdelen kon kopen. Die dingen waren storing gevoelig, de ene golflengte meer dan de ander herinner ik me.

Bovendien moest je de stations “uitregelen”. Het begon met een hoge gil, die werd steeds lager en viel even weg. Bingo, daar moest je zijn. Draaide je verder dan begon de gil wee, nu van laag naar hoog. De Mexicaanse hond noemde men dat, meen ik.

Neem maar liever een echte vubara (vullisbakkenras).

Bij mijn opleiding tot radiotelegrafist, (ja, Jack of all trades and master of none) direkt na de bevrijding in militaire dienst leerde ik de naam van dat punt: the zero beat. Ik geef het u maar even mee.

DEEL 7

Kent U hem? Laat ik 'm toch maar even voorstellen:

Jan-Met-De-Handjes

Staat hij er niet fier bij? En ook nog okselfris. De commercie heeft 'm kennelijk nog niet ontdekt voor de deodorantreclame. In mijn jeugd stond deze figuur die (zo is mij verklaard) de Olympische groet brengt net buiten de hekken van het Stadion links van de grote ingang voor de Marathontribune. Ja, precies zo gekleed. Later is hij binnengezet, je moet mensen niet in de verleiding brengen Typisch zuid, hè?

In volksbuurten – waar men veel socialer is – waren allang groepjes oudere dames aan het breien geslagen om Jan prettig te laten overwinteren.

't Is vreems: in die dertiger jaren was er maar beperkt gemengd zwemmen in het Schinkelzwembad, moest je op school je sokken ophalen als ze afzakten maar Jan—met-de-Handjes stond daar toen al zo: net niet in zijn blote togus.....

Jan was voor ons heel nuttig. U ziet die hoge sokkel, die liep door tot de straat. Op kniehoogte stond daar een horizontale krijtstreep en nog een op schouderhoogte. De fanatieke honkballers hebben het al door: Jan (of meer zijn voetstuk) speelde catcher als wij daar honkbalden. Elke bal tussen de krijtstrepen en op de sokkel was “slag”. Ja, Jan-met-de-handjes is een van de weinige standbeelden met ook praktisch nut. Kom daar eens om buiten de Stadionbuurt.

In het Stadion gingen wij o.m naar de voetbalwedstrijden van Blauwwit. Ik herinner me nog dat een ploeg uit Oostenrijk (ik meen Admira, maar ben niet zeker) die deelnamen aan een toernooi en dat die spelers bij het opstellen van de elftallen naast elkaar een identieke groet brachten. Alleen was dat niet als Olympische groet bedoeld, maar . . .

Ja, die hadden beter ook buiten het hek kunnen staan om met de honkbal in 't midden tussen knie en schouder te raken

DEEL 8

Onze woning in de Jasonstraat, waar mijn ouders dik 30 jaar woonden , verveelde nooit want was periodiek aan ingrijpende veranderingen onderhevig. Dat had te maken met de grootte van het gezin, het groeien van de 3 jongens en – vast ook wel –met de groeiende welstand na de oorlog alsmede ten slotte het vertrek van de twee oudste zonen.

Zo herinner ik mij dat we in het begin van de jaren 30 een “goeie kamer” hadden. De gewone huiskamer annex eetkamer was achter. De klassieke formule: tafel in het midden met 4 stoelen er om heen als verlichting de lamp een grote lampenkap er boven. Verder een dressoir, waarin borden, bestek e.d. bewaard werden en waarin pa en ma (noblesse oblige) een eigen lade of kastje hadden.

In die kamer werd gestookt 's winters. In ieder geval overdag. Het was de kunst de kachel of haard 's avond zacht te zetten. Zo zacht, dat die nèt niet uitging zodat het net niet koud werd en toch geen kolendamp (koolmonoxide) ontstond. Daar kon je aan dood aan gaan en wie wil dat nou?

Door het laag zetten liep je het risico dat de kachel uit ging. Dan pikte je het 's morgens af van de kou en moest dat kreng (het lag nooit aan jezelf) 's morgens aangemaakt worden. Aanmaakhoutjes hakken op de veranda, met spiritus aansteken. voorzichtig de eerste kolen er op
Nou ja, het was pas uren later behaaglijk.

Er was een klasse verschil tussen een kachel en een haard. Een haard was luxer, dus het was zaaks zeker in de goede kamer een haard te hebben. Die maakte je alleen aan als je wist dat er visite van enige importantie kwam. Suikeroom b.v. Voor een binnenlopende buurtkennis bleef de goede kamer taboe.

Die “goede kamer” was ook heel anders gemeubileerd, ja, wat dacht je. Daar hadden we een “zitje”, vier makkelijke stoelen om een rond tafeltje. Royaal opgesteld. Op het ronde tafeltje lag vaak een soort klein vloerkleedje zoals in de betere cafés wel gebruikelijk was.

Na de gezinsuitbreiding vond mijn moeder een geniale oplossing. De eetkamer werd slaapkamer. De goede kamer kreeg een dubbele functie: De eettafel kwam voor het raam te staan iedere kant twee stoelen en één aan het hoofd) en er werd een klein zitje gebouwd voor de haard met het bijpassende tafeltje.

Over de tafel bij het raam nog even één herinnering: de Jasonstraat is smal en een overbuurman twee hoog stond vaak te kijken als wij de spullen op tafel zetten. Als mijn moeder niet keek hielden wij alles stuk voor stuk omhoog het raam: ” kijk. hagelslag en hier pindakaas”, en zo maar door. Het manneke had wat meer moeten omkijken want later was zijn vrouw er vandoor met de huisarts

DEEL 9

De laatste overgebleven lezers (de diehards) vragen zich natuurlijk af: hoe zat het met de technische outfit in de dertiger jaren bij een bewoner van een nette wijk zoals de ` Stadionbuurt. Wat was het materiaal waar moeder de vrouw (ja, moeder de man kenden we toen nog niet) de tent mee draaiende moest houden.

Laten we eens de keuken ingaan. De aanrecht (rechtbank zei mijn grootmoeder) liep niet helemaal door van muur tot muur. Het laatste stukje werd overbrugd door houten plankjes waar het gasstel op stond.. Bij ons 2 ½ pit, twee grote een kleintje, de "zuinigbrander". Daarop kon spul ja, we aten spul dat al gaar was maar nog even warm gehouden moest worden. Voor die plankjes hing een gordijntje tot de grond waarachter b.v. wat emmers en andere schoonmaak attributen stonden. In het midden van de granieten

aanrecht een fonteintje en uiterst links stond bij ons een 2 pits oliestel, Haller stond er op. Zat een klein patrijspoortje op waardoor je kon zien of de pit brandde. Alsof je dat niet kon ruiken.

Aan de muur een koffiemolen met slinger. Ik denk dat die normaliter levenslang meegaan maar wij hebben 'm aan gort gedraaid in de oorlog met tarwe en rogge. Inferieur ding dus.

Onze aanrecht vertoonde enkele barsten doordat we er in de bezetting carbid op hebben stukgeslagen met de achterkant van de bijl. Dat droeg weer bij aan een penetrante lucht doordat ook kruimels carbid in die barsten kwamen.

Ik herinner me ook een van de eerste stofzuigers: een Excelsior. Het model van een bezem, maar dan geheel van metaal. De steel was zwart en de rest geheel zilverkleurig metaal. Aan isolerend materiaal was kennelijk niet gedacht. Mijn oom Gerrit heeft voor mijn oma en oude fiets binnenband doorgeknipt en om de metalen steel gedaan. Oma is inderdaad pas veel later een natuurlijke dood gestorven. Nog een detail: er zat een stoffen stof zak in die je bij het legen met de hand binnenstebuiten moest

keren om goed leeg te halen. Zo kreeg je het stof weer terug: Een primaire vorm van hergebruik.

Pas jaren na de oorlog kreeg (of eigenlijk kochten) mijn ouders een fornuis en een koelkast. Die laatste stond dreigend te grommen als hij "aan" sprong.

Nog een ding moet ik vermelden. In een hoekje op de schoorsteenmantel (in het midden stond overal een klok) stond meestal een soort collectebusje. Voor welk doel hing af can religie of b.v. politieke voorkeur.

Daarbij moeten we ons realiseren dat het hier niet om een volksbuurt ging en dat er sprake was van redelijke nieuwbouw. Wij waren echt wel eigentijds

Mijn tante in de 2e Jan Steenstraat had in die jaren een soort "ijsbuffet" als toilet waarvan je voor gebruik de deksel er moest afhaken. De Gemeente Amsterdam leverde in die tijd wl service: de "boldootwagen" kwam de emmers legen

DEEL 10

Iemand die langer nadenkt dan ik - dat zijn er velen - attendeerde me dat ik in afl. 9 vermeldde dat we in de keuken carbid hadden stukgeslagen op het aanrecht in de bezetting, maar niet verklaarde waarom we dat deden.

Dus: de laatste Oorlogswinter was er een tekort aan alles. Geen gas, geen stroom, nauwelijks waterdruk en als we (op één hoog, dus vrij laag) nog wat water hadden dan was het een dun straaltje met de kleur van . . . juist, u dacht het al. Lijkt me ook verwarrend voor doktoren.

Om enig licht in de huiskamer te krijgen werd van alles geprobeerd, ook een carbidlamp. Imitatie carbidlamp natuurlijk, door handige jongens geconstrueerd.

Zelfgemaakte carbidlamp geschonken aan de stichting Geheugen van Plan Zuid door dhr van Gool (eigen foto)

Als je op carbid wat water druppelt ontstaat carbidgas en dat is zeer brandbaar, Ik kan me onze lamp niet goed meer voor de geest halen maar meen dat het neer kwam op een potje met enig carbid, daarboven een waterreservoirtje . Het ontstane carbidgas wed boven een gaatje (pitje?) aangestoken. Doordat het ene blikje los in het andere zat werd het af en toe met een plofje een eindje omhoog geblazen. De gasproductie was n.l. .zeer onregelmatig

Mijn vader nam als hoofd van het gezin de leiding bij de eerste proef in de keuken. Hij kon veel maar voor dit werk had hij geen talent. Resultaat:

een flinke explosie, brandje on de keuken en verschroeide wenkbrauwen.

Laat ik volstaan met de mededeling dat de verlichting (ter grootte van een theelichtje) voortaan door mijn moeder werd verzorgd.

Overigens was het pitje gevoelig voor iedere beweging, dus als we rond de tafel zaten en probeerden te leren of te lezen was het regelmatig:” zit nou stil” als het pitje geen flikkeren. Niezen of hoesten was ronduit asociaal.

Nu ik toch mijn vader noemde: hij was echt een Heer uit Zuid, every inch a gentleman. In verschijning en gedrag, Wat dat betreft valt de appel.....

Bij ons thuis werd uitsluitend in de badkamer gezongen en wel uit volle borst. De akoestiek in onze badkamer was inspirerend. Mijn vader had een eigen repertoire: meest bekende nummers van operettes, die waren toen in.

Maar ik kwam terug uit Indië en nam een eigen repertoire mee. In het Maleis en dat was maar goed ook. Een paar jaar later ging ook mijn broer naar de oost. Ik geloof maar één jaar, want hij behoorde tot diegenen die daar het licht hebben uitgedaan. Maar samen hadden we grote invloed op het badkamer-repertoire.

Nu was er een soldatenlied op het wijsje van: we gaan naar Zandvoort, aan de zee:

***Pigi di kampong,tidah boleh
Pigi di kampong,tidah boleh***

En wat daarna komt vermeld ik zelfs niet in het Maleis.

Maar een feit is dat mijn door en door keurige vader dat uit volle borst stond te zingen bij het douchen.

Hij heeft nooit geweten wat hij zong.....

Zelf kreeg (nou kreeg) ik mijn eerste huis op de Insulindeweg in de Indische buurt na een periode van inwonen. Zo ging het toen. Na vijf jaar kwamen mijn vrouw, zoontje en ik te wonen in de Jasonstraat, ook op nr 16 maar dan 3 hoog. Daar was een ruiltruck voor nodig. Zo ging dat Anno Toen.

DEEL 11

Mensen uit zuid hebben een niet te onderschatten algemene ontwikkeling dus ik vermeld wellicht ten overvloede wat Vice Versa Vieze Versjes betekent. Ja, het woord zegt het al.

In tegenstelling tot “Kun je nog zingen, zing dan mee” is er naar mijn weten nooit een bundel met straatliedjes uitgegeven. Een cultureel gemis!

De verspreiding/voortplanting vindt daarom geheel plaats van mond tot mond, hoofdzakelijk op straat natuurlijk. Lijkt me een medisch en hygiënisch onwenselijke situatie.

Nu moet U zich daar niet teveel van voorstellen in die vooroorlogse jaren. Wat mensen nu zonder blikken of blozen in de mond nemen had toen geen van ons zelfs met een gehandschoende hand durven aanraken. Los van het feit dat ieder “vies woord” thuis meestal stante pede met een draai om de oren beloond werd plus “licht arrest”, dus na de school thuisblijven. Dat hielp in zoverre, dat we de ons uitsluitend buiten uitleefden. Meestal bij slecht weer als voetballen of honkballen niet mogelijk was en we samen stonden te schuilen in een “hoge portiek” aan de even zijde van de van Tuylweg bijvoorbeeld.

Wonderlijk was het dat voor ons jongens zingen op school niet bepaalt een vak was waar we naar uitkeken, maar buiten wilden wij soms spontaan in koor zingen van de "Dominee van Takkenbosch, hoezee. Die wist niet waar hij kakkenmos, hoezee." Nou ja, enz. enz.

Alles zit er in: dichterlijke vrijheid (kakkenmos) drama (je zal toch dominee zijn een niet weten) en toch ook vreugde hoezee. Het repertoire was niet onaanzienlijk: “onder

de brug bij tante Mie”.

Bijvoorbeeld wat je daar kon doen voor “een spie” (één cent, geen geld) doe je normaliter thuis apart met het haakje op de deur.

Soms werd de vertolking begeleid op de mondharmonica of wat deftiger “de mondorgel”.

Zelf bezit ik nog het topmodel de Hohner Bravo die toen al 65 cent kostte.

Maar ook de officiële nummers, bekend via de radiodistributie, riepen bij ons soms vragen op. Zo was er een smartlap die ik mij als volgt herinner:

*Een vreemde arme snuiter
Was moede van het wand'len
Was moede, moede
Van 't wand'len
Hij had zijn fluit verloren*

Nou, daar moet je toch even van huiveren. Je kunt veel verliezen maar je fluit.

Maar de volgende regel maakte alweer veel duidelijk: *Uit zijne mantelzak.*

Nou, als dat geen happy end is